

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено особливості управління прибутковістю підприємства в умовах воєнного стану та економічної нестабільності. Обґрунтовано значення прибутковості як ключового показника ефективності діяльності підприємства, його фінансової стійкості та конкурентоспроможності. Визначено основні чинники, що впливають на формування прибутку підприємства в сучасних умовах. Запропоновано напрями підвищення прибутковості підприємства.

Ключові слова: прибуток, прибутковість, рентабельність, фінансові результати, управління прибутковістю, оптимізація витрат, фінансова стійкість, воєнний стан, економічна нестабільність.

Abstract

The peculiarities of enterprise profitability management under martial law and economic instability are investigated. The importance of profitability as a key indicator of enterprise efficiency, financial stability and competitiveness is substantiated. The main factors influencing enterprise profit formation in modern conditions are identified. Directions for increasing enterprise profitability are proposed.

Keywords: profit, profitability, return, financial results, profitability management, cost optimization, financial stability, martial law, economic instability.

Вступ

У сучасних умовах господарювання прибутковість підприємства є одним із ключових показників ефективності його діяльності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності. Саме прибуток формує фінансову основу розвитку підприємства, забезпечує можливість оновлення виробництва, впровадження інновацій, розширення ринків збуту та зміцнення ринкових позицій [1].

В умовах воєнного стану та економічної нестабільності управління прибутковістю підприємства ускладнюється впливом значної кількості зовнішніх і внутрішніх чинників. Зростання вартості сировини, матеріалів та енергоресурсів, порушення логістичних зв'язків, нестабільність попиту, інфляційні процеси та підвищення рівня фінансових ризиків негативно впливають на формування фінансових результатів підприємств [2].

За таких умов особливого значення набуває пошук ефективних підходів до управління прибутковістю підприємства, що передбачає оптимізацію витрат, підвищення ефективності використання ресурсів, удосконалення фінансового планування та контролю, а також своєчасне реагування на зміни зовнішнього середовища.

Дослідження питань управління прибутковістю підприємства має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки дозволяє визначити резерви підвищення ефективності діяльності підприємств, зміцнення їх фінансової стійкості та забезпечення стабільного розвитку в сучасних умовах.

Результати дослідження

Прибутковість підприємства характеризує здатність суб'єкта господарювання отримувати прибуток у процесі здійснення виробничої, комерційної та фінансової діяльності. Вона є узагальнюючим показником ефективності функціонування підприємства, оскільки відображає результативність використання наявних ресурсів, рівень організації виробництва, якість управлінських рішень та спроможність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Управління прибутковістю підприємства доцільно розглядати як систему управлінських рішень, спрямованих на формування, розподіл і використання прибутку з метою забезпечення стабільного розвитку підприємства та підвищення ефективності його діяльності. Основними складовими такого

управління є аналіз фінансових результатів, планування прибутку, контроль витрат, управління доходами, оцінювання показників рентабельності та визначення резервів підвищення прибутковості [3].

В умовах воєнного стану управління прибутковістю підприємства набуває особливої складності. Підприємства змушені функціонувати в умовах нестабільного зовнішнього середовища, що супроводжується зростанням витрат, ускладненням постачання, зниженням платоспроможного попиту та підвищенням рівня невизначеності. Це потребує від підприємств більшої гнучкості, оперативності в ухваленні управлінських рішень та посилення контролю за фінансовими результатами.

Одним із ключових чинників зниження прибутковості підприємств у сучасних умовах є зростання собівартості продукції. Підвищення вартості енергоресурсів, матеріалів, транспортних послуг та інших виробничих витрат призводить до скорочення прибутку навіть за умови збереження або збільшення обсягів реалізації продукції. Саме тому оптимізація витрат є одним із головних напрямів підвищення прибутковості підприємства.

Для забезпечення ефективного управління прибутковістю підприємства необхідним є проведення системного аналізу фінансових результатів і показників рентабельності. Показники рентабельності дозволяють оцінити ефективність використання активів, власного капіталу, витрат та обсягу реалізації продукції. На відміну від абсолютної величини прибутку, вони дають змогу визначити відносний рівень ефективності діяльності підприємства та виявити основні проблемні аспекти його функціонування [3].

За результатами дослідження встановлено, що підвищення прибутковості підприємства в умовах економічної нестабільності повинно базуватися на комплексному підході. До основних напрямів удосконалення управління прибутковістю доцільно віднести оптимізацію витрат, скорочення енерговитрат, удосконалення управління адміністративними витратами, підвищення ефективності використання оборотних активів, покращення системи фінансового планування та контролю, а також розширення ринків збуту продукції.

Важливим резервом підвищення прибутковості є скорочення енерговитрат підприємства. Впровадження енергозберігаючих технологій, модернізація систем освітлення, оптимізація режимів роботи обладнання та автоматизація виробничих процесів дозволяють зменшити енергоємність виробництва та скоротити виробничі витрати.

Суттєвий вплив на фінансові результати має також оптимізація адміністративних витрат. Автоматизація документообігу, посилення контролю витрат, удосконалення управлінських процесів та використання цифрових технологій сприяють підвищенню фінансової дисципліни й ефективності управління підприємством.

Окрему увагу слід приділити підвищенню ефективності використання оборотних активів. Оптимізація виробничих запасів, скорочення тривалості операційного циклу, посилення контролю дебіторської заборгованості та раціональне використання оборотних коштів дозволяють прискорити оборотність активів, покращити ліквідність підприємства та зменшити потребу у залученні додаткових фінансових ресурсів.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зазначити, що ефективне управління прибутковістю підприємства в умовах воєнного стану та економічної нестабільності повинно бути спрямоване не лише на збільшення прибутку, а й на забезпечення фінансової стійкості, раціональне використання ресурсів, зниження витрат і підвищення адаптивності підприємства до зовнішніх викликів.

Висновки

Управління прибутковістю підприємства є важливою передумовою забезпечення його стабільного функціонування та розвитку в умовах воєнного стану й економічної нестабільності. Проведене дослідження дозволило встановити, що прибутковість підприємства залежить від ефективності управління доходами, витратами, фінансовими результатами та ресурсним потенціалом.

Визначено, що основними напрямами підвищення прибутковості підприємства є оптимізація витрат, скорочення енерговитрат, удосконалення управління адміністративними витратами, підвищення ефективності використання оборотних активів, покращення фінансового планування та контролю, а також розширення ринків збуту продукції.

Реалізація зазначених напрямів сприятиме покращенню фінансових результатів підприємства, підвищенню рівня рентабельності, зміцненню фінансової стійкості та забезпеченню адаптації підприємства до нестабільних умов зовнішнього середовища. Отже, формування ефективної системи управління прибутковістю є необхідною умовою забезпечення конкурентоспроможності та довгострокового розвитку підприємства [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акулюшина М., Лук'янчук О., Кедік В. Сутність прибутку та його формування для підприємств у сучасних умовах: стратегічний аспект. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 80. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-20> (дата звернення: 17.05.2026).
2. Івахненко С. В. Підходи до дослідження рентабельності підприємств в умовах воєнної економіки. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2022. Т. 7, вип. 1. С. 48-53.
3. Мартиненко В., Григоренко О. Аналітична характеристика процесу управління прибутковістю підприємства в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-87> (дата звернення: 17.05.2026).
4. Боковець В. В., Пілявоз Т. М., Григорук І. О. Забезпечення стабільного розвитку та економічної стійкості підприємств в умовах сучасних викликів. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2025. № 338 (1). С. 465-468. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-68> (дата звернення: 17.05.2026).

Пілявоз Тетяна Миколаївна – к.е.н., доцент кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: pilyavoz@vntu.edu.ua

Джурицька Ангеліна Миколаївна – здобувачка групи П-22б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Tetiana Piliavoz – Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: pilyavoz@vntu.edu.ua

Angelina Dzhurynska – Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia